

Razgovori o izbornoj demokratiji u Bosni i Hercegovini

Druga međunarodna naučno-stručna konferencija Centra za međunarodnu politiku i postkonfliktna istraživanja

Razumijevajući specifičan politički, društveni i historijski trenutak za bosansko-hercegovačko društvo, *Centar za međunarodnu politiku i postkonfliktna istraživanja* organizirao je u prostorijama Fakulteta političkih nauka u Sarajevu konferenciju pod nazivom „*Razgovori o izbornoj demokratiji u Bosni i Hercegovini*“. Cilj je bio potaknuti, adresirati i odgovoriti na neke od sljedećih faza: pretpostavke izborne demokratije u BiH, stare i nove paradigme ustavnih reformi u BiH, međunarodni standardi: od evropskih do anglosaksonskih rješenja.

Na konferenciji koja se održala 15.12.2021. godine na uvodnom panelu učešće su uzeli: član Predsjedništva BiH Šefik Džaferović, dekan Fakulteta političkih nauka Sead Turčalo, univerzitetska profesorica i direktorica Centra Nermina Mujagić, te profesori Nedim Ademović iz Sarajeva i Dejan Jović iz Zagreba.

Član Predsjedništva BiH se osvrnuo na neustavne zaključke Narodne Skupštine Republike Srpske i ocijenio ih kao početak „frontalnog napada na ustavni poredak BiH kao fundament mira“. Pred svima nama je neizvjestan period i od ishoda borbe koja je pred nama ovisi budućnost BiH, kazao je član predsjedništva BiH i dodao kako je jako važno da se intelektualna javnost uključuje u aktuelne političke procese. „Politika ne smije biti prepuštena samo političarima jer stvari koje odlučuju tiču se sviju. Zbog toga, akademska zajednica treba dati svoj doprinos“ – istakao je Džaferović u svom uvodnom obraćanju.

Profesor Turčalo također se osvrnuo na aktuelnu političku krizu u BiH naglašavajući da je reforma izbornog zakonodavstva u BiH prioritet B, te da u BiH imamo sigurnosnu, a ne političku krizu. „Na sigurnosnu krizu se odgovora na drugačiji način. Pravosudni organi mogu djelovati i bez tužbe, jer kada se vrši određena vrsta unutrašnjeg puča, oni imaju pravo djelovati po službenoj dužnosti“, rekao je Turčalo.

Prof. dr. Mujagić ističe da je Fakultet političkih nauka odlučio da napravi razgovore o izornoj demokratiji. „To je ključna razlika koja između naših aktivnosti i onih koji se trenutno odvijaju

u našoj zemlji. Jedno je „dogovoriti se“ (bez konsultovanja javnosti i izvan zvaničnih relevantnih institucija), a drugo razgovarati o izbornim reformama“ – kazala je Mujagić pred velikim brojem novinara koji su došli propratiti ovaj događaj, istakavši da nije vrijeme da se otvara priča o izbornoj reformi, sve dok je ustavni poredak BiH doveden u pitanje.

Bosanskohercegovački ekspert za ustavno pravo prof. Ademović istaknuo je da je tema svih tema u BiH politička kriza i pokušaj secesije Bosne i Hercegovine. Pod pritiskom međunarodne zajednice, posebno iz Hrvatske nametnula se i tema legitimnog predstavljanja naroda, ali dobra vijest je stigla jučer iz EU s porukom da se neće dalje produbljivati reforma Izbornog zakona po etničkom principu.

„Raspravljati o legitimnom etničkom predstavljanju je podvala zemlji koja je bila krenula polako, ali sigurno, prema balansu građanskog i etničkog“, naglasio je svom uvodnom govoru prof. Ademović.

Univerzitetski profesor na Sveučilištu u Zagrebu Dejan Jović ističe da je ključno pitanje kako se definiše političko polje u Bosni i Hercegovini. „Diskusije o izbornim reformama i izbornim zakonima u BiH se fokusiraju samo na jedan aspekt, jednu definiciju pojma *narod*, koja se najčešće povezuje sa pojmom konstitutivnog naroda, a zapravo se pri tome gotovo zanemaruje da u BiH uz to što postoje konstitutivni, etnički narodi, postoji i narod Bosne i Hercegovine kao politička kategorija.“ – kazao je Jović obrazlažući kasnije zašto je važno razmišljati o ove dvije kategorije.

Na prvom panelu koji je nosio naziv *Pretpostavke izborne demokratije u BiH* a kojeg je moderirao prof. Sadiković govorili su: Josip Juratović, član Bundestaga, Faris Vehabović, sudija Ustavnog suda Federacije, prof.dr. Elvis Fejzić sa FPN-a Univerziteta u Sarajevu, i Vehid Šehić, predsjednik Gradjanskog alternativnog parlamenta BiH

Naglašeno je da su slobodni izbori neophodni u BiH i sav proces mora ići iz Parlamenta, te da oko temeljnih pitanja nema kompromisa.. „Naime, to je temelj, glavni temelj Ustava BiH i iz Parlamenta se dalje stvaraju kompromisi“, ustvrdio je Josip Juratović fokusirajući se na

kompromis koji je prema njegovom mišljenju, bitan faktor po pitanju funkcionalne demokracije. Međutim, „kompromis se ne može stvarati oko temelja... Oko temeljnih pitanja nema kompromisa. Prvo se mora stvoriti temelj da bi funkcioniralo društvo, a sve ostalo se na temelju gradi“, kazao je u svom izlaganju *Građanska perspektiva, izborna demokratija i standardi* Josip Juratović.

Osvrćući se na aktualno izborno zakonodavstvo u duhu pet presuda Međunarodnog suda za ljudska prava, sudija Ustavnog suda Federacije BiH ističe da pronalazak rješenja reforme izbornog sistema BiH predstavlja ključnu prekretnicu za razvoj demokratskog društva, za razvoj demokratije u Bosni i Hercegovini i za njeno integriranje u integracione procese koji su dio svakodnevnice cijele Evrope.

„Pravni osnov za ove integracijske procese, za promjene koje bi trebale da se dese pruža upravo evropski sud za ljudska prava donošenjem svojih presuda u predmetima Sejdić-Finci i drugi, ali mislim da je od svih predmeta najznačajniji predmet Zornić, koji je najsveobuhvatniji i koji na određeni način tretira građane kao neetničku kategoriju što u demokratskim društvima predstavlja državljane jedne zemlje bez obzira na etničku, rasnu, religijsku ili bilo koju drugu pripadnost“, rekao je, između ostalog, Faris Vehabović.

Demokratski deficit izbornog zakonodavstva u BiH bio je naslov izlaganja profesora Elvisa Fejzića koji se kritički osvrnuo na zanemarivanje značaja stvarnog nosioca suvereniteta u BiH. Zanemaruje se moć pojedinca i njegovo pravo da bira pri čemu uviđamo da politiku uvijek promatramo u nekim kolektivističkim formatima u kojima pojedinac treba da pravi onakve izbore kakve prave i njegove grupe, društvene grupe, kojima on pripada. Prema njegovom stručnom mišljenju akcenat se sve vrijeme stavlja na neravnopravnost konstitutivnih naroda i njihov tretman u zakonodavstvu, a pritom se zanemaruje, zapravo, ko je stvarni nosilac suvereniteta, te da presude međunarodnih sudova ili domaćih sudova ukazuju na to da su na teritoriji Bosne i Hercegovine, na njenim različitim dijelovima neravnopravni i građani Bosne i Hercegovine.

Na panelu je kritikovan i Washingtonski sporazum gdje je izigrana volja građana BiH izražena referendumom 1992. godine, kojom se glasalo za državu građana. „Odluka Zornić jako je bitna, jer ona vraća čovjeku, pojedincu individualna ljudska i građanska prava bez obzira na njegove višestruke identitete“, naglasio je Šehić.

Na drugom panelu koji je nosio naziv *Stare i nove paradigme ustavnih reformi u BiH* pored moderatorice prof. Mujagić govorili su: Goran Marković, profesor sa Univerziteta Istočno Sarajevo, Miro Lazović, sociolog i političar, Damir Kapidžić, profesor na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu i Slaven Kovačević, doktor politoloških nauka.

Panel je otvorio Marković sa temom *Priroda i karakter federalizma u praksi i teoriji*, dok se Miro Lazović predstavio nove inicijative za izmjenu Ustava Bosne i Hercegovine. Osvrćući se na mnogobrojne blokade koje stoje na putu ka građanskoj Bosni i Hercegovni, Lazović je naglasio da su na jednoj strani su pripadnici etničkih politika i etničkih partija koji bi želili od BiH napraviti neke feude, u kontekstu da mogu vladati tim prostor i tim narodima i onih politika koje bi željele da čovjek bude u centru ustava BiH

Profesor Kapidžić osvrnuo se na ulogu građana u reformama izbornog zakonodavstva kroz deliberativni mehanizam skupštine građana, navodeći primjer Mostara u kojem su građani održali skupštinu građana, izglasali gradsku vlast koja je podržala sve njihove zahtjeve.

DKovačević govorio je o uzrocima i preprekama potpunoj demokratizaciji BiH, ističući važnost presude Zornić. „Evropa ima i živi potpuno demokraciju već nekih 230 godina, dok BiH koja postoji skoro hiljadu godina, u posljednjih 25.godina ostaje zarobljena u etničkim politikama, koji u svom korijenu sadrže totalitarni karakter“ – naglasio je Kovačević.

Na trećem panelu koji je nosio naziv *Međunarodni standardi: od evropskih do anglosaksonskih rješenja*, pored moderatora prof Turčala i doc.dr. Sarine Bakić, govorili su: Nebojša Vladislavljević, profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Senada Šelo-Šabić, viša znanstvena suradnica u Institutu za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu, Jasmin Mujanić, politolog i analitičar za međunarodne poslove za Jugoistočnu Evropu, te Neven Anđelić, profesor međunarodnih odnosa i ljudskih prava na Regents univerzitetu u Londonu.

Profesor Vladislavljević održao je predavanje o evropskim standardima u konsocijacijskoj demokratiji ističući da je pitanje institucionalnih promjena pre svega političko pitanje, pa tek u petom koraku i istraživačko pitanje. Sporove i rasprave o institucionalnim promjenama danas u BiH ilustrativno je objasnio kroz pojam 'takmičarskog šovinizma'.

Na trećem panelu govorilo se o diplomatskim previranjima oko ustavnih i izbornih reformi u BiH. Prof. Šelo-Šabić iz Zagreba kritički se ostvnila na bošnjačku elitu pozivajući je da odgovornije spriječi dezintegraciju države BiH jer je kriza kulminirala.

Dok se prof. Senela Šelo-Šabić referirala uglavnom na vanjsku politiku EU prema BiH, profesor Mujanović je govorio o ulozi SAD u ustavnim i izbornim reformama ističući da bh.javnost mora biti svjesna da je Amerika veoma udaljena od Evrope u svakom mogućem smislu, društvenom, političkom, pa čak i geografskom smislu.

Na kraju panela prof. Neven Anđelić govorio je o odnosu Velike Britanije prema Bosni i Hercegovini: „U doba globalnih konforontacija, kada one postanu nasilne tada Velika Britanija iskazuje interes za sva područja koja nisu neophodno direktno, ekonomski i politički interesantna i tu dolazi BiH pod lupu interesa. Britanci intervenišu kada su Amerikanci zajednička snaga u intervenciji“ – istakao je na kraju konferencije prof. Anđelić.

Konferencija je bila izuzetno uspješna i okupila je najreferentnija regionalna imena stručne i naučne javnosti. Ocjenjeno je da je konferencija dala doprinos u prevladavanju društvene neizvjesnosti ne samo u BiH, već i u regionu.